

Kort sammanfattning, erfarenhetsutbyte mellan trädgårdsskolor Himmelstalunds utbildningscentrum 2017-10-30

---

1. Kompetensförsörjning till branscherna – vilka kunskaper/kompetenser efterfrågas i branscherna?

Gunilla Nordberg – LRF Trädgård, Nat programrådet, frilandsodlare utanför Mariestad

- Arbetet inom friland/grönsaker är mycket hands-on. Skörd och sortering – viktigt att arbetet utförs med god planering, effektivt, och rätt från början (lean). Efterskörsarbetet – packat och sorterat, man måste kunna 12:ans tabell = pallsystemet. Viktigt att ha klart för sig från starten vad man skall göra med andra sortering. Man skall kunna köra traktor.
- Certifikat för t ex växtskydd viktigt. Kunna lagstiftning, t ex spårbarhetslagen.
- Arbetsledarrollen – tänk förbyggande, säkert och företagsamt. Tysta boken är bra!
- För skolorna – använd de lokala programråden för diskussion/bollplankande(dvs presentera inte bara färdiga förslag för branschföreträdarna, utan involvera dem i hela processen).
- Framtida möjligheter: Biodling, blommor på friland.

Göran Andersson - Trädgårdsanläggarna, företagare inom trädgårdsanläggning, Nat. Programrådet

- Arbetar mycket med bl a besiktningar och certifieringar.
- Mot bakgrund av all byggnation/högkonjunktur är det högt tryck på anläggningsbranschen. Skötsel/underhåll snurrar på hela tiden. Detta innebär att den samlade branschen behöver "allt" – projektledare, entreprenörer, arbetsledare, yrkesarbetare inom skötsel o underhåll samt sanläggning.
- Branschens yrkesbevis anger kompetenser som efterfrågas inom t ex skötsel, trädvård, beskärning. Det finns tyvärr för många utan adekvat utbildning inom branschen – det är alldeles för få som utbildar sig inom trädgård/anläggning, men det är inget fel på utbildningarna inom trädgård.
- Göran tipsar om bra litteratur, t ex inom nyckeltal för underhåll.

Miriam Dovrén – LRF Trädgård, har jobbat som yrkeslärare inom trädgård, äger/driver Eriksbo plantskola

- Miriam presenterar statistik från www.gronajobb.se – stor brist på kompetens inom trädgård, i synnerhet anläggning/skötsel/underhåll. De flesta jobben finns i storstadslänen. (Se NYN:s nyhetsbrev aug 2017)
- Värdet av den årliga trädgårdsproduktionen i Sverige är stort:
  - Odling ca 7 miljarder SEK
  - Anläggning/utemiljö ca 22 miljarder SEK
  - Fritidsodling samt trädgårdsbutiker, rådgivn till konsument mm ca 13 miljarder SEK
  - TOT: 42 milj SEK
- Det finns idag ca 5000 företag inom odlingsbranschen, som alltså omsätter ca 7 miljarder SEK. Ca 50 000 ha friland och 300 ha växthusodling. Ca 20 000 personer sysselsatta. Trenden går mot färre, men större företag.

- Vid en enkät rörande odlingsföretagens framtidsplaner fram till 2020 framkommer:
  - 6 % tror/avser att dubblera omsättningen
  - 22 % tror/avser att öka omsättningen med 50 %
  - 36 % tror på en oförändrad omsättning
  - 7 % minskar sin omsättning
  - 6 % lägger ned sin verksamhet
  - 11 % säljer sitt företag

Trädgårdsbranschen är

- Kapitalintensiv
- Arbetsintensiv
- Kunskapsintensiv - det finns inte så många "enkla jobb".

Enkät till medlemmar inom LRF-Trädgård rörande sysselsättning/antal anställda uttryckt i heltidsmått/årsanställda (33 % svarsfrekvens):

FÖRETAG	ÅRSANSTÄLLDA
Samtliga företag	10,0
Växthus/grönsaker	10,5
Växthus/prydn växter	14,9
Fruktodling	4,5
Friland, bärodl	8,9
Friland, grönsaker	8,0
Potatis	7,6
Plantskola	13,3

Mycket säsongsanställningar inom branschen – den förhärskande anställningsformen för tidsbegränsade anställningar. En del F-skattare finns också.

Företagen har generellt svårt att rekrytera personal, vart 4 företag har svårt att hitta okvalificerad arbetskraft, och vartannat företag uppger att de har svårt att hitta arbetsledare. Man söker framförallt arbetskraft med grundutbildning (gymnasieprogram eller kom vuxenutbildning).

2. Erfarenhetsutbyte – vad händer på skolorna, samverkan med branscherna mm

Sötåsen: Har profilerat trädgårdsutbildningen mot trädgårdsdesign samt friland/mekanisering

BYS: Driver två YH-utbildningar samt vuxenutbildning.

Ökna: Erbjuder TD-anläggning och odling

Jälla: Erbjuder vuxenutbildning, rätt mycket APL i utbildningen.

Munkagård: Har samtliga fyra inriktningar inom NB-programmet, men inte så många TD-elever. Ca 50 vux-elever som läser trädgård, men alldeles för få ungdomar. Ingen GySär längre, däremot s k spårelever inom ramen för IM-programmen. Fråga: Hur många certifikat skall TD-eleverna erbjudas – en signifikant kostnad för skolorna.

Hvilan: Erbjuder NB-programmet, HV-florist, BA, SA och NA. YH inom arborist, komvuxutbildning samt uppdragsutbildningar. Hvilan utbildar också i Stockholm.

Forslundagymnasiet: Vuxenutbildning inom mark/anläggning

Tenhult: Vuxenutbildning inom trädgård, samt arbetsmarknads/uppdragsutbildningar. Ett fåtal elever inom NB-programmet/trädgårdsinriktningen.

Vreta: Ny profil inom NB-trädgård; Mark och entreprenad; 11 elever i åk 1.

Himmelstalund: Erbjuder NB-trädgård mot odling samt anläggning. 9 elever i åk 1. Vuxenutbildning inom trädgård samt trädgårdssäljare (trädgårdssäljare skall införlivas i den "vanliga" trädgårdskursen från och med kommande år. Avtal med kommunerna, samt särskilt avtal med Norrköpings kommun. Ingen YH för närvarande.

3. Utmaningar

APL: Viktigt att APL håller hög kvalitet. Intresset är för närvarande störst inom skötsel och anläggning. Viktigt att förankra syfte och mål med APL med praktikvärdarna. Engagera de lokala programråden i APL-frågan! Hur kan digitalisering användas för kommunikation/kontakt? Jälla upplever att det är lätt att hitta bra praktikplatser till vuxenutbildningen. Munkagård instämmer – APL fungerar fint, även för ungdomarna. Vreta undrar hur APL-perioderna bäst skall förläggas, och hur långa perioderna lämpligen är.

Väckta ungdomars intresse för trädgårdsutbildningen: SYV har en nyckelroll! Hvilan vittnar om att det har varit många ungdomar på besök på skolan, men i slutändan är det inte så många som söker. Munkagård instämmer i problematiken, kund dock öka antal sökande efter extra inbjudan och information till skolan.

Vreta/Himmelstalund genomför årligen en SYV-dag då samverkansområdets grundskole-SYV:are (plus ytterligare några SYV:are från närliggande kommuner i grannlänerna) bjuds in för information om de utbildningar som erbjuds. Flera skolor understryker vikten av att det är tydligt att allmän högskolebehörighet erbjuds. Några skolor erbjuder även särskild behörighet till högskolan (NA/SA-komplettering).

KomVux: Olika hantering av hemkommunerna rörande beslut om interkommunal ersättning för yrkesvux. Ersättningen är heller inte så hög; svårt med alla certifikat som medför en signifikant kostnad, påpekar Jälla. Miriam pekar på att det är svårt att följa skolornas olika profileringar inom trädgårdsutbildningarna – vad har egentligen eleverna läst? Men bra med yrkesvux, understryker hon.

Lokalt program/branschråd: Skolorna är generellt överens om att de lokala programråden fungerar bra. Göran pekar på vikten av att nyttja programråden, och erbjuda kurser/profiler som branschen efterfrågar.

Integration: Gunilla pekar på värdet av arbetsmarknadsutbildningarna inom naturbruk/trädgård. Bertil Tallving berättar om ett projekt "Drivbänk", förlagt till Vreta, men drivs av Linköpings kommun/Samordningsförbundet. Målgruppen är personer långt från arbetsmarknaden – alltså inte endast nyanlända. I Östergötland är ca 20 % av befolkningen av utländsk härkomst – så ser det inte ut på naturbruksskolorna, konstaterar Himmelstalund. Miriam understryker vikten av språkkunskaper – att förstå instruktioner mm. Körkort är också mycket viktigt. Forslundsgymnasiet bedriver IM-språkintrö, liksom Hvilan.

4. Gruppdiskussioner

a/ Marknadsföring

- Vi måste jobba mer med informationsinsatser till åk 8 (samt lägre årskurser).
- Viktigt med "rätt" information till SYV:arna – mycket goda chanser till jobb inom trädgårdsbranschen!
- Framhåll att vi arbetar med livsmedel och livsmedelsförsörjning, miljö och hållbarhet.

b/ Vuxenutbildning

- Hur gör vi på skolorna – hur olika är uppläggen? Och hur olika är det rimligt att de är?
- Entreprenörsämnet – skall det ligga med i kursutbudet?
- CSN är ett problem – några elever kan inte starta/fullfölja utbildningen p g a problem med CSN.
- Olika studietakt för olika elever/elevgrupper – hur diskutera detta med kommunerna?
- Formalisera erfarenhetsutbyte för yrkeslärare inom trädgård!

c/ Framtida samverkan

- Starta erfarenhetsutbyte för yrkeslärare inom trädgård – dela in i anläggning/skötsel/underhåll, samt odling. Utbytet kan ske i olika former – kan vara diskussioner, jobbskuggning, studie/praktikbesök, maillistor för gemensamma frågor, etc.
- För att elever vid trädgårdsskolor skall mötas – ordna någon tävling, t ex Skol-SM inom anläggning, odla största grönsaken, etc
- Formalisera vårt erfarenhetsutbyte mellan skolorna – vilken skola tar stafettpippen till kommande år?

d/ Integration

- En del upphandlade utbildningar har inte kommit igång av olika skäl, dock ny ansökningsomgång från AF på gång. Det finns intresserade personer som vill utbilda sig inom trädgård, men svårt om inte utbildningarna kommer till stånd.
- Viktigt med språkkunskaper – yrkeskunskaper och språkkunskaper måste läsas i takt/parallellt.
- Religion och kultur – att beakta, men inte se som ett hinder.

e/ Organisation vid små utbildningsvolym

- Samläsning i B-form möjlig till viss del, nyttja där det går.
- Hur många yrkesutgångar skallerbjudas?
- Möjlighet att fortsätta utbildning i Tyskland?
- Tidigare kunde samläsning mellan NB-trädgård och vuxenutbildningarna ske; svårare numera.
- Satsa mer på vuxenutbildningarna, kommunicera frågan med kommunerna.

5. Nästa möte/erfarenhetsutbyte, v 44 2018

Ökna bjuder in till nästa möte – stort tack för det!

Det var verkligen roligt att så många hörsammade inbjudan till denna dag för erfarenhetsutbyte! Vi på Naturbruk Östergötland/Himmelstalund uppskattade verkligen att få träffa så många kollegor från norr till söder. Tack för er medverkan!

/Ingela Appelsved